

Геополітичний та економічний ресурс майбутнього: стратегічні вигоди європейського союзу від інтеграції України

Єгор Остапов, аналітик Мережі захисту
національних інтересів АНТС

15 травня 2026 року

НОВА АРХІТЕКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: УКРАЇНА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ДОНОР СТАБІЛЬНОСТІ

Процес інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) у період 2024–2026 рр. остаточно трансформувався з формату надання односторонньої допомоги у стратегічне партнерство, де Україна виступає критично важливим суб'єктом формування безпекового ландшафту континенту. У контексті тривалої агресії з боку країни-агресорки, європейські лідери та аналітичні центри все частіше [розглядають](#) Київ не лише як кандидата на вступ, а й як «наріжний камінь» майбутньої оборонної стратегії ЄС. Це зумовлено унікальним поєднанням бойового досвіду, технологічних інновацій та готовності України брати на себе роль східного форпосту демократичних цінностей.

Трансформація України з отримувача допомоги в активного стратегічного партнера відбулася через її глибоку інтеграцію в Європейську оборонно-технологічну та про-

мислову базу (EDTIB). Це співробітництво інтенсифікувалося через інституціоналізацію спільних офісів, таких як Офіс оборонних інновацій у Києві, та реалізацію програм пришвидшеного передання технологій. Як зазначають європейські дипломати, війна стала каталізатором «безпрецедентної європейської геополітичної єдності», що змусило Брюссель та Берлін докорінно переглянути свої оборонні доктрини. У цьому контексті Україна стає структурним стовпом нової архітектури безпеки, що [відображено](#) у Білій книзі європейської оборони – Readiness 2030.

Одним із найбільш значущих внесків України у безпеку ЄС є її статус «дроновієї супердержави». Станом на листопад 2025 р. річний обсяг виробництва безпілотних літальних апаратів (БПЛА) в Україні [досяг](#) 4 млн одиниць, а плани на 2026 р. передбачають вихід на рівень 7 млн одиниць. Це створює унікальний фундамент для розбудови загальноєвропейського проекту «дроновієї стіни» вздовж східного кордону Союзу. Український досвід є найбільш релевантним у Європі, оскільки він ґрунтується на реальних бойових умовах, де інноваційні цикли оновлення систем вимірюються тижнями. Для європейських країн, що стикаються з новими загрозами, такими як перешкоджання роботі аеропортів або диверсії на об'єктах критичної інфраструктури, українські спеціалісти пропонують готові рішення, що пройшли перевірку на полі бою. Посилання на детальний аналіз оборонних технологій можна знайти на сайті [Atlantic Council](#).

Військовий досвід України продемонстрував не лише вражаючу ефективність безпілотних систем, а й критичні вразливості у глобальних ланцюгах постачання компонентів. Головним технологічним «вузьким місцем» для безпілотників залишаються потужні постійні магніти (передусім неодим-залізо-бор, NdFeB, та самарій-кобальт, SmCo), що забезпечують роботу безщіткових двигунів, навігаційних систем та корисного навантаження. Наразі КНР утримує майже монопольне становище, контролюючи від 90% до 98% світового виробництва рідкоземельних магнітів. Ця залежність безпосередньо впливає на оборонну стійкість західних країн: практично кожен із понад 1,2 млн дронів, вироблених в Україні у 2024 році, містив магніти китайського походження, що створює постійну загрозу раптового блокування поставок з боку Пекіна.

Для подолання цієї стратегічної вразливості Європейський Союз ухвалив Закон про критичну сировину (Critical Raw Materials Act) та почав фінансувати локалізацію магнітного виробництва. Проривним кроком стало відкриття у вересні 2025 року першого та найбільшого в Європі заводу з виробництва рідкоземельних магнітів у місті Нарва (Естонія), побудованого канадською компанією Neo Performance Materials за підтримки Фонду справедливого переходу ЄС (обсяг фінансування склав €18,7 млн). Завод має початкову потужність 2000 тонн магнітів на рік (із планами розширення до 5000 тонн), що забезпечує потреби понад 1 млн електромобілів, а також стратегічних секторів оборони, дронобудування та робототехніки. Паралельно єдиний західний виробник повного циклу – німецька компанія [Vacuumschmelze \(VAC\)](#) – модернізує та розширює свої потужності в Німеччині, Словаччині та Фінляндії для роботи за ланцюгами постачання, повністю незалежними від Китаю. Потенційна інтеграція України, яка також бере участь у розробці альтернативних безземельних магнітів (наприклад, у проекті ЄС PASSENGER, що використовує сировину з українських родовищ), дасть змогу Європі створити замкнені та безпечні оборонно-промислові ланцюги.

Окрім технологічного аспекту, Україна володіє найчисельнішою та найзагартованішою в боях армією на континенті. Інтеграція такого військового потенціалу надає ЄС реальну «жорстку силу», якої блоку традиційно бракувало для повної стратегічної автономії. Це стає особливо актуальним у світлі можливих змін у зовнішній політиці США, що змушує Європу розробляти власне незалежне бачення оборони. Україна [пропонує](#) не лише військову потужність, а й глибоке знання методів ведення сучасної гібридної та високотехнологічної війни, включаючи кіберсферу та штучний інтелект у розвідці (ISR).

Порівняльні показники внеску оборонного потенціалу України до системи безпеки ЄС

Показник	Значення / Опис (2025–2026 рр.)	Стратегічна вигода для ЄС
Виробництво БПЛА	4–7 млн одиниць на рік	Створення "дронові стіни" на східному кордоні
Досвід застосування ШІ	Лідерство в ШІ-керованих ISR системах	Технологічна перевага над супротивником
Інноваційний цикл	Оновлення систем за 2–4 тижні	Гнучкість оборонної промисловості
Спільні підприємства	Rheinmetall-Укроборонпром (155-мм снаряди)	Автономія у постачанні боєприпасів

Джерело: Складено автором за матеріалами: [Drone superpower Ukraine can teach Europe how to defend itself](#) та [Germany and Ukraine as leaders in European security: building a win-win partnership](#).

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ТА ЛІДЕРСТВО У «ЗЕЛЕНОМУ ПЕРЕХОДІ»

Енергетична безпека залишається одним із головних пріоритетів ЄС, особливо в контексті відмови від викопного палива з країни-агресорки. Інтеграція України [відкриває](#) для Союзу доступ до унікальної енергетичної інфраструктури та потенціалу відновлюваних джерел енергії (ВДЕ), що критично важливо для реалізації плану REPowerEU та Європейського зеленого курсу.

Україна володіє найбільшими в Європі підземними сховищами газу (ПСГ) місткістю понад 30 млрд кубометрів. У 2025 р. європейські компанії активно використовували ці потужності для зберігання стратегічних резервів, що дало змогу стабілізувати ціни на ринку ЄС у зимовий період. Близько 10 млрд кубометрів сховищ (одна третина національної потужності) [пропонуються](#) клієнтам з ЄС, що додає 10% до загальних європейських потужностей зберігання. Це перетворює Україну на «енергетичний сейф» Європи, забезпечуючи гнучкість постачання у періоди пікового попиту.

ПОТЕНЦІАЛ ЗЕЛЕНОГО ВОДНЮ ТА ДЕКАРБОНІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВОСТІ

Україна має потенціал стати провідним постачальником зеленого водню до ЄС. Згідно з [оцінками](#), країна може розгорнути до 10 ГВт електролізних потужностей до 2030 р., що становить одну восьму частину від цілей ЄС щодо зменшення викидів. Технічний потенціал виробництва відновлюваного водню в Україні [оцінюється](#) в межах 18–38 млн тонн на рік. Це ґрунтується на значних ресурсах вітрової та сонячної енергії, особливо на півдні та заході країни. Наприклад, потенціал лише офшорної вітроенергетики України оцінюється у 100 ГВт, що становить п'яту частину від усіх офшорних потужностей Європи.

Інфраструктурна готовність також є високою: існуюча газотранспортна система (ГТС) після завершення транзитного контракту з РФ у 2025 р. може бути [перепрофільована](#) для транспортування водневих сумішей до Словаччини, Чехії та Німеччини в межах проекту «Центральноєвропейського водневого коридору». Це [дасть змогу](#) європейській важкій промисловості, зокрема металургії, швидше перейти на безвуглецеві технології виробництва «зеленої сталі».

Цільові показники розвитку відновлюваної енергетики України до 2030 р.

Сектор	Потужність (2024 р.)	Ціль (2030 р.)	Зростання (%)
Сонячна енергетика	7 327 МВт	12 200 МВт	+66%
Наземний вітер	512 МВт	6 214 МВт	+1113%
Біоенергетика	319 МВт	876 МВт	+174%
Зелений водень	0 т	44 957 т/рік	Н/Д
Біометан	0 млрд м ³	21,8 млрд м ³ /рік	Н/Д

Джерело: Побудовано автором за даними [Національного плану дій з відновлюваної енергетики](#)

Реалізація цих планів потребуватиме значних інвестицій – близько \$85–90 млрд у сектор ВДЕ та електролізу. Однак ці кошти створять до 100 000 робочих місць та забезпечать щорічний дохід у розмірі \$18–22 млрд від експорту енергоносіїв та продуктів з низьким вуглецевим слідом. Це прямий внесок в економічну безпеку ЄС через диверсифікацію джерел та зниження енергетичної залежності від третіх країн.

КРИТИЧНА СИРОВИНА: ФУНДАМЕНТ ТЕХНОЛОГІЧНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ ЄС

Для успішного проведення цифрової та енергетичної трансформації Європейському Союзу критично необхідний стабільний доступ до стратегічних мінералів. Україна [володіє](#) покладами 25 із 34 видів сировини, які ЄС визначив як «критичні» (Critical Raw Materials – CRM). Це [відкриває](#) безпрецедентні можливості для зниження залежності Союзу від постачань з КНР, який наразі домінує на ринках певних видів цієї сировини, зокрема рідкоземельних елементів та графіту.

Унікальність ресурсного потенціалу України полягає в тому, що її надра містять найбільші в Європі запаси стратегічних металів :

1. Природний графіт: Балансові запаси України оцінюються у 17,9 млн тонн (близько 5,6%–6,5% світових запасів та до 20% світових ресурсів), що є найбільшим показником на континенті. Попри тимчасове падіння видобутку через війну та атаки на енергетику, український графіт є критично затребуваним у ЄС і повністю придатним для виробництва сферичного графіту акумуляторного класу.
2. Титан: Оціночні запаси титанових руд складають 8,4 млн тонн (1,12% за класифікацією USGS, проте українські геологи оцінюють реальний ресурсний потенціал із урахуванням недорозвіданих площ у майже 20% від світового обсягу). Цей унікальний ресурс здатний повністю забезпечувати аерокосмічну та оборонну галузі ЄС та США металевим титаном протягом наступних 25 років.
3. Літій: Обсяги літєвих покладів оцінюються у 500 000 тонн у перерахунку на карбонат літію (LCE), що становить майже третину від усіх підтверджених запасів Європи (1%–3% світових) та робить Україну абсолютним європейським лідером.
4. Марганець: Запаси оцінюються у 140 млн тонн (за вмістом чистого металу), або понад 2,2 млрд тонн руди, що становить 7% світових запасів (4-те місце у світі) та є найбільшим показником у Європі.

УНІКАЛЬНІ ВИРОБНИЧІ НІШІ У СТРУКТУРІ ПРОМИСЛОВОСТІ ЄС ТА УКРАЇНИ

Окремої уваги заслуговує наявність в Україні унікальних виробничих ніш, які да-

ють змогу їй постачати продукцію, що повністю відсутня або виробляється вкрай обмежено на території самого Європейського Союзу. Яскравим прикладом цього є губчастий титан (titanium sponge), який слугує первинною металеву сировиною для аерокосмічних сплавів. Наразі ЄС взагалі не має власного виробництва цієї стратегічної сировини, через що є повністю залежним від імпорту з КНР, Казахстану та РФ. У цьому контексті Запорізький титано-магнієвий комбінат (ЗТМК) є критично важливим активом, оскільки це єдиний діючий завод із випуску губчастого титану в усій Європі. Модернізація ЗТМК та його залучення до оборонно-промислових ланцюгів ЄС здатні забезпечити Брюсселю реальну стратегічну автономію у сфері аерокосмічного виробництва та військово-промислового комплексу.

Подібна критична залежність простежується й у високотехнологічному секторі, зокрема у виробництві мікросхем, де для лазерної літографії потрібен неон ультрависокої чистоти (99,999%+). Історично Україна забезпечувала від 50% до 70% світового ринку цього газу та покривала до 90% потреб американської напівпровідникової індустрії завдяки унікальним технологіям очищення на підприємствах «Кріоін Інжиніринг» (Одеса) та «Інгас» (Маріуполь). Відсутність аналогічних потужностей у самому Євросоюзі робить європейських лідерів напівпровідникового обладнання (таких як нідерландська компанія ASML) вразливими до дефіциту та зумовлює Брюссель розглядати відновлення українського виробництва неону як пріоритетну мету.

Крім цього, українська індустрія міцно утримує позиції у більш традиційних, але не менш важливих для європейської економіки секторах. Так, країна контролює близько 7,9% світового експорту каоліну та високоякісних білих глин, від яких критично залежать європейські виробники кераміки та плитки – наприклад, Іспанія купує в Україні понад 70% необхідної сировини цього типу. Нарешті, українська компанія «Інтерпайп» залишається незамінним елементом залізничної логістики ЄС, забезпечуючи близько 70% усього європейського імпорту коліс для вантажних вагонів. Таким чином, інтеграція України не просто додає нові ресурси, а закриває критичні промислові прогалини ЄС на різних виробничих рівнях.

ЛІТІЙ ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО

Особливе стратегічне значення мають запаси літію, які оцінюються у 500 000 тонн, що робить Україну потенційним лідером європейського видобутку цього «білого золота». Інтеграція українських родовищ, таких як Полохівське або Добре, до європейських ланцюгів вартості дасть змогу ЄС створити замкнений цикл виробництва акумуляторів для електромобілів безпосередньо всередині спільного ринку. У 2025 р. український уряд значно пришвидшив процеси ліцензування для десяти стратегічних видобувних проєктів, що свідчить про готовність до глибокої секторальної інтеграції.

Таблиця 3

Потенціал критичної сировини України для індустрії ЄС станом на кінець 2025 року

Мінерал	Запаси (млн т)	Частка у світі / Європі	Ключове застосування
Графіт	17,9	20% світових запасів	Батареї, дрони, космос
Титан	8,4	1-ше місце в Європі (...%)	Авіадвигуни, імпланти
Літій	0,5	3-тє в Європі (...%)	Електромобілі, енергосховища
Марганець	140,0	1-ше місце в Європі (...% від світу чи Європи)	Спеціальні сталі

Джерело: Розраховано автором за даними [USGS](#) та [Green Deal Ukraine](#).

Загальна оціночна вартість критичних мінералів в Україні становить близько \$775 млрд. Доступ до цих ресурсів є настільки значущим, що навіть політичні лідери США, зокрема Дональд Трамп у 2025 р., заявляли про стратегічну важливість українських рідкоземельних елементів для глобальної конкуренції. Для ЄС інтеграція України означає не лише фізичну безпеку постачань, а й зниження волатильності цін на мінерали, що є основою для виробництва напівпровідників, вітрових турбін та засобів зв'язку.

АГРАРНИЙ ГІГАНТ: ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ CAP¹

Вступ України до ЄС додає до спільного ринку сільськогосподарські угіддя площею понад 30 млн гектарів, що можна порівняти з територією всієї Італії. Це робить Україну найбільшим аграрним гравцем усередині блоку, що має як колосальні переваги, так і потребує адаптації чинних політик союзу, зокрема Спільної сільськогосподарської політики (CAP).

Інтеграція України зміцнює геостратегічну вагу ЄС як гаранта глобальної продовольчої безпеки. Об'єднана частка України та ЄС у світовому експорті пшениці може досягти 30%, що перевищує показники країни-агресорки (23%). Це надасть Брюсселю потужний інструмент впливу в регіонах Глобального Півдня, знижуючи здатність Москви використовувати «голод» як зброю. Крім того, українське фермерство відзначається високою конкурентоспроможністю завдяки ефекту масштабу та родючим чорноземам, що уможливить постачання дешевшої сировини (кукурудзи, шроту та ін.) для європейського тваринництва.

РЕФОРМА БЮДЖЕТУ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ

З фінансової точки зору, членство України вимагатиме перегляду бюджетних пріоритетів. За оцінками Bruegel, Україна могла б отримати до €85 млрд виплат з CAP та €32 млрд з фондів згуртованості (cohesion funds) упродовж семирічного циклу. Хоча це викликає побоювання у нинішніх бенефіціарів (Польщі, Румунії), аналіз показує, що загальний вплив на бюджет ЄС становитиме лише 0,13% від ВВП союзу, що напевно не змінить позиції країн-донорів та отримувачів докорінно. Натомість, Україна пропонує платформу для впровадження методів «зеленого землеробства», оскільки рівень використання пестицидів тут історично нижчий, ніж у середньому по ЄС.

Таблиця 4

Торговельні показники агросектору Україна-ЄС у 2025 р.

Показник	Значення	Динаміка до 2024 р.
Експорт агропродукції України до ЄС	\$10,6 млрд	-19%
Імпорт агропродукції з ЄС до України	\$4,2 млрд	+18%
Частка України в імпорті агропродукції ЄС	6%	4-те місце у світі
Експорт кукурудзи до ЄС (обсяг)	-40% (1,2 млн т)	Скорочення через логістику
Експорт птиці та яєць до ЄС (вартість)	+41% (€208 млн)	Зростання попиту

Джерело: Складено автором на основі [звіту](#) DG AGRI.

Зниження обсягів експорту зернових у 2025 р. було зумовлене переорієнтацією логістичних маршрутів на глибоководні порти Чорного моря та відновленням тарифних квот після скасування автономних торговельних заходів. Це **свідчить** про поступове збалансування ринку, де Україна заповнює дефіцитні ніші (наприклад, рослинні олії, птиця), не руйнуючи при цьому внутрішнє виробництво країн-учасниць. Крім того, Україна експортує зернові середнього класу і не конкурує з європейським виробниками у преміум-сегменті.

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: РОЗШИРЕННЯ РИНКУ ТА ВІДБУДОВА

Економічні вигоди для ЄС від вступу України виходять далеко за межі окремих галузей. Інтеграція додає до єдиного ринку понад 30 млн споживачів (з урахуванням повернення біженців), що **стимулює** попит на європейські товари високої доданої вартості, такі як машинобудування, хімічна продукція та фармацевтика. У 2025 р. експорт товарів з ЄС до України зріс на 18%, досягнувши рекордних показників у сегментах обладнання та транспортних засобів.

Процес повоєнної відбудови України, потреби якої оцінюються у понад \$411 млрд, відкриває безпрецедентне вікно можливостей для європейських будівельних, енергетичних та інженерних компаній. Участь у проєктах реконструкції за стандартами ЄС гарантує замовлення на десятиліття вперед, що сприятиме зростанню ВВП всього блоку. Крім того, український ІТ-сектор, який у 2025 р. став третім за величиною в загальному експорті товарів та послуг країни, надає європейському бізнесу доступ до висококваліфікованих кадрів та інноваційних програмних рішень, що є критичним для цифрової конкурентоспроможності Європи.

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ТА ДЕМОГРАФІЧНА СТІЙКІСТЬ

Українці, які отримали тимчасовий захист у ЄС (понад 4 млн осіб), вже стали органічною частиною європейського ринку праці. Завдяки високому рівню освіти та культурній близькості, вони успішно заповнюють дефіцит кадрів у Німеччині, Польщі та Чехії, сприяючи зростанню виробництва та податкових надходжень у цих країнах. Інтеграція решти населення України дасть змогу ЄС частково вирішити демографічні виклики, залучаючи молоду, мотивовану та кваліфіковану робочу силу.

Таблиця 5

Основні категорії імпорту України з ЄС у 2025 р. (драйвери зростання для бізнесу ЄС)

Категорія товару	Обсяг (\$ млрд)	Роль у відбудові та споживанні
Машини, обладнання та транспорт	34,1	Відновлення інфраструктури та промисловості
Продукція хімічної промисловості	12,5	Агросектор та медицина
Паливно-енергетичні продукти	10,5	Забезпечення енергетичної стійкості
Електричне та електронне обладнання	6,0	Цифровізація та енергоефективність
Фармацевтична продукція	1,7	Соціальна підтримка та охорона здоров'я

Джерело: Побудовано за даними [Держмитслужби](#) та [Trading Economics](#).

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ ТА ДЕМОКРАТИЧНІ СТАНДАРТИ

Вступ України – це не лише про економіку, а й про посилення демократичного фундаменту Союзу. Україна демонструє вражаючий прогрес у реформуванні системи правосуддя, боротьбі з корупцією та модернізації державного управління навіть в умовах війни. Це підтверджується висновками Європейської Комісії щодо виконання семи ключових рекомендацій.

Інтеграція України стимулює розвиток громадянського суспільства в усьому регіоні. Новий закон про місцеву демократію, що набув чинності у 2025 р., розширює можливості громадян для участі в ухваленні рішень, що є взірцем для реформ у інших країнах-кандидатах. Співпраця у сферах освіти (Erasmus+) та науки (Horizon Europe) дає можливість українським та європейським науковцям спільно працювати над викликами майбутнього, від медицини до космосу.

МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ «ЗАХОПЛЕННЮ» АКТИВІВ

У відповідь на незаконне переведення активів західних фірм (наприклад, Danone, Carlsberg, OMV) під «тимчасове управління» друзів Кремля, ЄС запровадив:

- 1. Право на компенсацію:** Європейські компанії тепер мають юридичну можливість вимагати в судах ЄС відшкодування збитків, завданих російськими суб'єктами через імплементацію санкцій або захоплення активів.⁶
- 2. Антипозовні судові заборони (Anti-suit injunctions):** Європейські суди отримали повноваження штрафувати російських осіб, які ініціюють «агресивні» позови в російських судах проти європейських фірм, порушуючи умови арбітражних застережень про розгляд спорів у судах країн ЄС.²
- 3. Заборона на трансакції з вигодонабувачами:** Будь-яка російська компанія, яка отримала в управління захоплений європейський актив, автоматично потрапляє під трансакційну заборону, що робить такий актив «токсичним» для будь-яких міжнародних операцій.²

Це створює ситуацію, де участь у «дерибані» західного майна стає для російських олігархів квитком у безстроковий санкційний список та джерелом судових претензій по всьому світу.⁶

ВИСНОВКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Аналітичний огляд вигод від євроінтеграції України дає підстави стверджувати, що Україна може стати найбільш значущим стратегічним активом для Європейського Союзу в першій половині XXI століття. Її вступ може підвищити:

- 1. Геополітичну суб'єктність:** Україна забезпечує військову потужність та технологічне лідерство у сфері автономних систем, необхідні для реальної стратегічної автономії Європи.
- 2. Енергетичну безпеку:** Доступ до найбільших газосховищ в Європі та потенціалу виробництва зеленого водню робить Україну визначальним елементом декарбонізації та енергонезалежності ЄС.
- 3. Ресурсну незалежність:** Поклади критичної сировини дадуть змогу ЄС побудувати власні ланцюги виробництва високих технологій, мінімізуючи ризики з боку КНР.
- 4. Продовольче домінування:** Україна перетворює ЄС на глобального лідера експорту харчових продуктів, посилюючи вплив блоку на світовому ринку.
- 5. Економічний динамізм:** Процес відбудови та інтеграція українського ІТ-сектору та людського капіталу стануть потужними драйверами зростання європейського ВВП.

Для максимізації цих вигод ЄС має продовжувати динамічний процес переговорів, забезпечуючи при цьому гнучкість внутрішніх механізмів (CAP, бюджет) та підтримуючи темп реформ в Україні. Спільне майбутнє в межах єдиної Європи – це безальтернативний шлях до забезпечення миру та конкурентоспроможності континенту в глобальному масштабі.

